

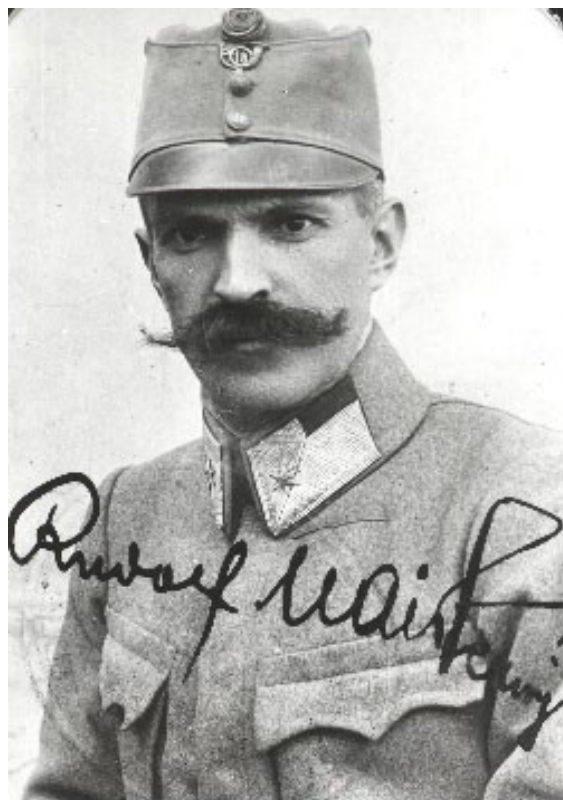
KAZALO

KAZALO.....	1
1. UVOD.....	1
2. MLADOST RUDOLFA MAISTRA.....	2
3. RUDOLF MAISTER POSTANE VOJAK.....	3
4. MAISTROVE TEŽAVE IN PRIZNANJA V AVSTRIJSKI VOJSKI.....	9
5. RAZPAD AVSTRO-OGRSKE.....	11
6. OBRAMBA SLOVENSKE SEVERNE MEJE NA ŠTAJERSKEM.....	11
7. RAZOROŽITEV MARIBORSKE ZELENE GARDE.....	13
8. DOLOČITEV MEJE Z AVSTRIJO IN ITALIJO.....	15
8.1 ODLIKOVANJA.....	16
9. MAISTER UMETNIK IN ORGANIZATOR KULTURNEGA ŽIVLJENJA.....	17
10. POT V LITERATURO IN MED LITERATE.....	17
11. MAISTER IN SLIKARSTVO.....	19
12. MAISTER BIBLIOFIL.....	20
13. V POKOJU USTVARJALEN DO SMRTI.....	21
14. SMRT IN SLOVO.....	22
15. ZAKLJUČEK.....	24
16. VIRI IN LITERATURA.....	25
1. UVOD.....	2
2. MLADOST RUDOLFA MAISTRA.....	3
3. RUDOLF MAISTER POSTANE VOJAK.....	4
4. MAISTROVE TEŽAVE IN PRIZNANJA V AVSTRIJSKI VOJSKI.....	9
5. RAZPAD AVSTRO-OGRSKE.....	11
6. OBRAMBA SLOVENSKE SEVERNE MEJE NA ŠTAJERSKEM.....	11
7. RAZOROŽITEV MARIBORSKE ZELENE GARDE.....	13
8. DOLOČITEV MEJE Z AVSTRIJO IN ITALIJO.....	15
8.1 ODLIKOVANJA.....	16
9. MAISTER UMETNIK IN ORGANIZATOR KULTURNEGA ŽIVLJENJA.....	17
10. POT V LITERATURO IN MED LITERATE.....	17
11. MAISTER IN SLIKARSTVO.....	19
12. MAISTER BIBLIOFIL.....	20
13. V POKOJU USTVARJALEN DO SMRTI.....	21
14. SMRT IN SLOVO.....	22
15. ZAKLJUČEK.....	24
16. VIRI IN LITERATURA.....	25

KAZALO SLIK

1. UVOD

Rudolf Maister je bil zagotovo eden največjih Slovencev vseh časov. Njegovo ravnanje in vodenje slovenske narodne vojske ob razpadu Avstro-Ogrske monarhije ter boj za slovensko severno mejo v obdobju 1918-1920, so njegova največja dejanja. Že ta ga, sama po sebi, uvrščajo med velikane 20. stoletja. Generalu Maistru se imamo zahvaliti za to, da je danes slovenski Maribor, da je slovenska Štajerska, da je slovensko Prekmurje in žal le majhen del Koroške. A če bi bilo po Maistrovo, bi bila slovenska Koroška bistveno večja in bi obsegala, tako Celovec in Beljak, kot tudi Gosposvetsko polje z Vojvodskim prestolom, Knežjim kamnom in Krnskim gradom.

Slika 1 General Rudolf Maister Vojanov

Brez Rudolfa Maistra in njegovega osebnega prispevka, bi se zgodovina pisala povsem drugače. Vloga in položaj Slovenije v Kraljevini SHS in Kraljevini Jugoslaviji bi bila nedvomno bistveno drugačna. Od današnje Slovenije bi v Kraljevini Jugoslaviji ostala le nekdanja dežela Kranjska, pa še ta ne v celoti, saj je bil del Notranjske krivično priključen k Italiji. S tem bi tudi pomen Slovencev bil bistveno zmanjšan in bi zagotovo bili podvrženi še večjemu raznarodovanju in asimilaciji ter preoblikovanju v »jugoslovanski narod«. Popolnoma nepomembno je ali pod srbsko ali hrvaško hegemonijo. Seveda bi tudi dogajanje med 2. svetovno vojno na Slovenskem dobilo drugačen potek. Na primeru Koroške lahko povsem jasno in utemeljeno napovemo, da bi bila v veliki meri ponemčena tudi Spodnja Štajerska. Zato bi bila pod velikim vprašanjem razmejitev po drugi svetovni vojni. Slovenija se ne bi nikoli oblikovala na takšnem ozemlju kot se je tedaj. Vse to bi v veliki meri vplivalo na nadaljnjo zgodovino Slovencev v povojni Jugoslaviji in vprašanje je, če bi leta 1991 dočakali samostojno slovensko državo. Temelj so ji položili prav general Rudolf Maister in njegovi prostovoljci, bojavniki za severno mejo.

2. MLADOST RUDOLFA MAISTRA

V zakonu so se Maistrovima rodili trije fantje: Artur leta 1868, ki pa je že leta 1876 umrl za davico, Ernest leta 1871 (ta je postal železniški uradnik in bil velik slovenski narodnjak; leta 1897 je umrl za jetiko na Rakeku) in Rudolf, rojen 29. marca 1874 v Kamniku, v hiši na Šutni 25 pri župni cerkvi. Družina se je tja preselila iz Trebnjega, leta 1880 se je odselila iz Kamnika v Mengeš.

Slika 2 Rojstna hiša Rudolfa Maistra na Štani v Kamniku

Sin Rudolf je osnovno šolo z odličnim uspehom obiskoval najprej v Mengšu (1881-83), nato pa v Kranju(1883-85), kjer je leta 1885 začel hoditi v kranjsko nižjo gimnazijo in jo leta 1890 tudi končal.

Medtem je bil Rudolfov oče leta 1887 upokojen in še istega leta (23. novembra) umrl v Kranju. S sinovoma Arturjem in Ernestom je pokopan na mengeškem pokopališču. Rudolfova mati Franja Tomšičeva je bila iz ugledne trebanjske družine Tomšičev. Bila je vneta narodnjakinja in kot takšna v časteh med domačimi.

Ko je Rudolf Maister končal nižjo gimnazijo v Kranju, sta se brata z materjo preselila v Ljubljano, v hišo na Židovski cesti stezi 6. V skromnih razmerah si je mati Frančiška pomagala tako, da je jemala študente na stanovanje.

Rudolf je med letoma 1890 in 1892 opravil peti in šesti razred ljubljanske gimnazije. Med študijem je dobival dvoje štipendij v skupnem znesku 123 goldinarjev in 80 grošev na leto. Po opravljenem 6. razredu gimnazije se je odločil, da bo šel v domobransko kadetnico na Dunaj, kjer je bil od leta 1892 do 1894.

3. RUDOLF MAISTER POSTANE VOJAK

Razloga, da je Rudolf Maister po opravljenem šestem razredu gimnazije(leta 1892) zapustil ljubljansko gimnazijo in vstopil v domobransko kadetnico na Dunaju, je bil ta, da »ni bilo več sredstev za nadaljnje šolanje«. Tako je očetov korak razložil generalov sin Borut v svojih spominih.

Slika 3 Gojenci domobranske kadetnice na Dunaju ob koncu šolanja leta 1894. Rudolf Maister leži zleknjen v prvi vrsti na desni.

Za častniški poklic se je Rudolf Maister odločil verjetno tudi po nasvetu skrbnika, »gospoda strica« Lovrenca Sebenikarja z Rakeka, ki mu je pripovedoval o vojaškem življenju in urjenju. On je bil gotovo tudi dobrotnik, ki mu je zagotovil letno šolnino v kadetnici-60 goldinarjev; mati mu je ni mogla. (Maister je stričevo darežljivost in prijaznost, ki ju je bil deležen z igrivo hvaležnostjo upesnil v pesmi I, kajpada!, objavljeni v pesniški zbirki Poezije.)

Poglavitni razlog, da se je Rudolf odločil za poklic častnika, pa je bil gotovo, da ga je lahko dosegel v dveh študijskih letih in si z njim zagotovil urejen življenjski položaj. V nasprotnem primeru bi moral opraviti še dva gimnazijska razreda in maturo, potem pa še celoten študij na univerzi. Za kaj takega ni imel denarja.

Za domobransko kadetnico se ni odločil zgolj zaradi nasvetov svojih najbližjih, ampak po zgledu dveh tovarišev, ki sta se v dunajsko domobransko kadetnico vpisala leto prej. Vojaški stan mu je bil kar pri srcu. To je mogoče razbrati iz pisem, ki jih je poslal materi v prvih tednih častniške pole. Humorno opisovanje vojaškega ekserciranja, vase zagledanih nižjih sarž, hkrati pa skrb, ali bo opravil prve skušnje in bo dokončno sprejet za gojenca, vse to dokazuje, da mu je bil poklic častnika blizu že od začetka šolanja. Od doma je prinesel spoštovanje uniforme, od očeta, ki je bil preglednik v finančni straži, in od brata, ki je bil železniški uradnik. Obe sta bili povzdignjeni še z uradniško sabljo.

Rudolf Maister se je odločil, da se bo vpisal v domobransko kadetnico (Landwehrkadetenschule) na Dunaju, edino vojaško ustanovo, ki je vzgajala častnike za to avstrijsko vojaško formacijo.

Slika 4 Maister ko mladi vojak

Oborožene sile Avstro-Ogrske so bile namreč sestavljene iz vojske (Heer), mornarice (Marine), deželne obrambe-domobranstva (Landwehr) in črne vojske (Landsturm). Vojska in mornarica (1. črta) sta bili namenjeni obrambi monarhije pred zunanjimi sovražniki in vzdrževanju reda in varnosti v državi, domobranstvo (2. črta) je pomagalo vojski in skrbelo za obrambo v notranjosti države, izjemoma tudi za red in varnost v državi, črna vojska (3. črta) pa je podpirala vojsko, mornarico in domobranstvo. Vsak del monarhije je imel svoje domobranstvo in črno vojsko in oba sta bila pod posebnim poveljstvom.

Domobranska kadetnica na Dunaju je bila leta 1889, torej tri leta pred Maistrovim vstopom vanjo, z zakonom reorganizirana. Vzgojo in izobraževanje bodočih domobranskih častnikov so tedaj želeli izboljšati ter ju prilagoditi kadetnicam in vojaškim realkam redne vojske. Od takrat dalje so sprejemali gojence, ki so opravili šest razredov gimnazije, zadnjega vsaj z zadostnim uspehom.

Rudolf Maister je v domobransko kadetnico na Dunaju vstopil 17. avgusta 1892. Končal jo je z dobrim uspehom, 17. avgusta 1894. Imenovan je bil za kadeta-naslovnega vodjo čete (Cadet- Titular-Feldwebel). Po uspehu je zasedel 11. mesto med štiridesetimi absolventi. Odlični oceni je prejel za prosto risanje in plavanje. Prav dobre za slovenščino, francoščino, aritmetiko in geometrijo, lepopisje in telovadbo. Med vojaškimi predmeti so bili kot prav dobro ocenjeni njegovo znanje o orožju ter spoznavanje in skiciranje terena.

Po opravljeni kadetnici je bil Rudolf vključen v domobranski bataljon št 25 v Ljubljani, že 1. oktobra 1894 pa dodeljen domobranskemu pehotnemu regimentu s sedežem v Celovcu. Kot častniški pripravnik in poročnik je opravljal službo v četi, bil poročnik orožar in bataljonski Orožar, častnik na domobranskem mestnem poveljstvu, pribočnik poveljnika regimenta, uril pa je tudi domobranske rezerviste na osem tednov trajajočih orožnih vajah. Kot mlad častnik je se je izkazal v spretnostih: telovadec, sabljač in plavalec, smučar in risar vojaških položajev (to delo se je poglobilo v ljubiteljsko slikarstvo- krajinarstvo), kolesar.

V dokumentih so z velikim priznanjem popisane Maistrove telesne in duševne sposobnosti. Bil je visok, robusten, krepak, pripraven za vsa vojaška opravila v miru in vojni. Bil je trdnega značaja, dobrodušen in miren. Prizadevno je poglobljajal svoja vojaška znanja. Predstojniki so ga ocenili, da bi bil zelo dober predavatelj na vojaških šolah.

Slika 5 V strelski šoli v Brucku na Leithi leta 1903 z nadporočnikom Svetičem (na levi)

Leta 1895 je bil povišan v poročnika in premeščen v Ljubljano, kjer je opravljal različne naloge (orožar v četi in bataljonu, častni na mestnem poveljstvu, uril je rezerviste). Dodatno se je izpopolnjeval v jezdarski (jahalni) in strelski šoli in si tako pridobil znanja z različnih področij.

Slika 6 Poročnik Rudolf Maister v jezdarski šoli v Ljubljani leta 1896

Rudolf se je poročil z Marijo Stergarjevo, prvo hčer zdravnika okrožnega glavarstva v Ljubljani dr. Stanka Stergarja. Končala je višjo dekliško šolo, tedaj najvišjo šolsko ustanovo v mestu, kar jih je bilo na voljo mladenkam. Kot nevesta je morala Marija dati visoko kavcijo 50000 kron, da je bila zagotovljena gmotna trdnost zakonske zveze, ker je bil ženin brez premoženja in odvisen le od svoje skromne nadporočniške plače. Kavcijo je prispeval tast. Marija Maistrova je vzgajala dva sinova Hrvoja in Boruta, sicer pa je bila v Mariboru izredno dejavna javna in kulturna delavka, prava »narodna dama«. Bila je predsednica Francoskega krožka – francoska vlada jo je počastila z dvema odlikovanjema – in predsednica Slovenskega ženskega društva. Prizadevala si je zdravje otrok, pomagala pa je tudi dijaštvu in akademski mladini. S svojim zgledom je podprla tudi akcije mladih mariborskih levičarjev.

Slika 7 Z družino v Mariboru leta 1916

Leta 1907 je opravil tudi polletno šolanje v častniški šoli v Gradcu, kar mu je omogočilo napredovanje v čin stotnika.

Leta 1908 1. novembra je bil Rudolf kazensko premeščen v Przemysl v Galiciji k domobranskemu regimentu št. 18. Preselil se je z družino in materjo. Živel so v najeti vili in ta je postala pravo zatočišče Slovencev, ki jih je zaneslo v to galicijsko trdnjavsko mesto. Tu se je navadil občevalnega jezika v regimentu - poljščine. Kot četni častnik ali namestnik četnega poveljnika je na vojaških vajah ali manevrih spoznal Przemyslu z okolico in dele srednje Galicije. Predstojniki so ga dobro ocenili. Imeli so ga za zelo marljivega, zmeraj obzirnega, skromnega ter zelo tovariškega in prikupnega družabnika. Veljal je tudi za izjemno spretnega in prizadevnega častnika.

1. maja 1910 je napredoval v stotnika. Postal je poveljnik 7. bojne čete, v prvi tretjini leta 1912 pa je bil poveljnik podčastniške šole. Tedaj je na vojaških vajah hudo zbolel, zdravniki so ga ocenili za hudega pljučnega bolnika. Poslali so ga na šestmesečni dopust v Dalmacijo in zdravilišče Heluan blizu Kaira. Po izteku dopusta je bil stotnik Maister premeščen v črno vojsko. 1913 leta je postal poveljnik izpostave v Celju, 7. decembra 1914, torej že med prvo svetovno vojno, pa referent pri okrožnem poveljstvu črne vojske št. 26. v Mariboru. Bil je skladiščni častnik, z 21. junijem 1916 pa je postal začasni poveljnik okrožnega poveljstva črne vojske št. 26 v Mariboru.

Med službovanjem v Gradcu je bil Maister po predpisih in določenih službenih letih povišan v majorja. Vojaško poveljstvo v Gradcu je tedanje Maistrove sposobnosti ocenilo visoko. Menilo je, da je odločnega in resnega značaja, da ima dobre duhovne darove in hitro dojema. Zelo dobro je poznal predpise o organizaciji črne vojske. S 1. julijem 1917 je bil major Rudolf Maister imenovan za stalnega poveljnika črnovojniškega poveljstva 26 v Mariboru, kar je ostal vse do konca prve svetovne vojne.

Slika 8 Meljska vojašnica, v kateri je 1. novembra 1917 Rudolf Maister prevzel vojaško oblast v Mariboru

Ne glede na to, da je po ocenah mogoče razpoznavati stalne obrazce vojaškega uradnega sloga, je vendarle očitno, da so imeli Rudolfa Maistra za dobrega častnika, čigar odlike so se kazale v vodenju moštva, pedagoških sposobnostih in oblikovanju vojaške skupnosti. Pri tem so zgovorne ocene njegovih odnosov do predstojnikov, vrstnikov in podrejenih. Odnos do teh je značilen- strog, a dobrohoten. Z njim si je v prevratnem času znal pridobiti sobojevnike v slovenski vojski.

Avstrijski vojaški akti nam poročajo o še enem Maistrovem znanju – na vojaških vajah in pohodih je neposredno, prav od blizu spoznal skoraj celotno slovensko narodno ozemlje. To znanje mu je prišlo zelo prav takoj po prvi svetovni vojni, ko je razporejal svoje čete na narodnostno mejo ali pa razmišljal o strateških odločitvah. Še nečesa ne smemo spregledati: navadno so o Maistru govorili kot o pisarniškem intendantskem častniku. Vojaški akti pa nam govorijo, da je bil Rudolf Maister kot »terenski# vojak, da se je dobro spoznal na orožje, seveda predvsem pehotno, in na mobilnost čet. Z vsem tem je bil v živem stiku skoraj dve desetletji. Izkušnje, ki si jih je pridobil, so mu ostale, četudi jih po bolezni ni mogel več dopolnjevati.

Tako kot v drugih krajih, kjer je Maister služboval, je tudi v Mariboru postal kmalu del družabnega življenja Slovencev v mestu. S tem se je seveda zameril tamkajšnjim Nemcem, ki niso mogli sprejeti dejstva, da je na poveljniškem mestu Slovenec. Vojni in politični pretresi ob koncu prve svetovne vojne so Maistra še tesneje povezali s slovenskimi političnim dogajanjem v Mariboru in na Štajerskem.

4. MAISTROVE TEŽAVE IN PRIZNANJA V AVSTRIJSKI VOJSKI

Rudolf Maister je bil marljiv in prizadeven avstrijski kadet in častnik. Njegovi predstojniki so ga ocenjevali z zelo laskavimi oznakami. Štirikrat pa je med službovanjem v avstrijski armadi vendarle imel težave, bodisi ker je ravnal zoper vojaške predpise bodisi ker je bil žrtev nemškega nacionalizma v armadi. V vseh štirih primerih je bil kaznovan tudi posredno zaradi svojega narodnega prepričanja.

Ko je bil Maister v zadnjem letniku dunajske domobranske kadetnice, je dobil vabilo, naj se udeleži družabne prireditve v Slovanski besedi. Na prireditvi je prišel tudi slovenski častnik – Maistrov predavatelj v kadetnici. Po službenih predpisih bi se Maister prireditve ne smel udeležiti, zato ga je predavatelj prijavil komandantu kadetnice. Maister je dobil opomin pred izključitvijo. Kazen mu je komandant izrekel pred vsemi gojenci in predavateljskim zborom. Maister je bil osramočen in imel to kaznjo za »največjo katastrofo svojega mladega življenja«.

Naslednji prekršek je bil prekršek proti stanovski pripadnosti. Vzrok je bilo nemško-slovensko narodno nasprotje. Ko je Maister kot domobranski poročnik služboval v Celovcu, se je gibal v tamkajšnjih slovenskih krogih. Po neki slovenski prireditvi leta 1898 se je v častniški uniformi z družbo odpravil še v slovensko kavarno Žigert na celovškem Glavnem trgu. Vanjo so proti jutru prišli z nekega plesa nemški študentje, buršaki, in začeli Maistra izzivati. Ta je z družbo zapustil kavarno. Na trgu sta se skupini spopadli in buršaki so se morali umakniti. Naslednji dan so ovadili Maistra pri vojaških oblasteh, saj se je nečastno za častnika s pestmi namesto z orožjem spopadel z njimi. Maister je bil suspendiran od 24. julija do 30. novembra 1898. Častniško častno razsodišče mu je 22. novembra 1899 izreklo regimentni opomin, poleg tega pa je bilo njegovo napredovanje zadržano za leto dni. Z odlokom 20. decembra 1899 so mu regimentni opomin izbrisali iz uradnih dokumentov.

Tretjič ga je armada prizadela zgodaj jeseni leta 1908. Septembra 1908 je bila na Ptujih skupščina Ciril-Methodove družbe. Nemški nacionalisti so udeležence skupščine napadli. V odgovor na ptujske dogodke so bile v Ljubljani od 18. do 20. septembra na ulicah demonstracije. Nad ljubljanske demonstrante so poslali vojaštvo. Enota pod poveljstvom nemškega nacionalističnega častnika je streljala nanje. Dva je ubila, več pa jih je ranila. Ker je bilo poveljstvo 3. armadnega zbora v Gradcu zato okarano, se je maščevalo, kakor je moralo. Slovenskemu častniku Rudolfu Maistru se je tako, da ga je že kar 1. novembra 1908 premestilo v Przemysl k domobranskemu regimentu 18. Premestitev v daljno Galicijo, ki je veljala za avstro-ogrsko »Sibirijo«, je bila v bistvu kazenski ukrep.

Četrtoč je imel Maister težave na pomlad vojnega leta 1917. Takratni avstrijski stotnik, začasni poveljnik okrožja črne vojske št. 26 v Mariboru Rudolf Maister, se je moral odpovedati poveljstvu. Poveljnik nadrejenega vojaškega poveljstva v Gradcu, pehotni general Hugo Martiny, ga je premestil v lokalno službo pri okrožnem poveljstvu črne vojske št. 3 v Gradcu. To premestitev so doslej razlagali kot Maistrovo konfinacijo ali kot posledico Maistrovega namernega podpiranja slovenskih vojakov. Sam Rudolf Maister je v pogovoru s časnikarjem leta 1924 izjavil, da je bil »kot odločen slovenski in jugoslovanski nacionalist nemškemu Mariborčanom trn v peti in hoteli so me na vsak način spraviti stran. Inscenirali so proti meni najprej sodno preiskavo pred graškim vojnim sodiščem...«

V vojnogodovinskem inštitutu v Beogradu in Vojnem arhivu na Dunaju so spravljene pomembni arhivski dokumenti o težavah Rudolfa Maistra v obdobju 1916-1917. Zlasti dunajski arhiv ima bogato in uradniško natančno dokumentacijo o vseh akcijah zoper Maistra – celo zapise telefonskih pogovorov vojaških osebnosti o Maistrovem primeru. Ob pomoči te dokumentacije je mogoče rekonstruirati vojaške postopke, ki so ga duševno tako izmučili.

5. RAZPAD AVSTRO-OGRSKE

Avstro-Ogrska ni razpadla čez noč. Razkrajanje te velike države je trajalo dalj časa. Pospešili so ga dogodki v zadnjih dveh letih prve svetovne vojne (leta 1917 in 1918). Imeli so mnoge vzroke, a jih ne kaže navajati v podrobnostih. Ideja o enakopravnosti narodov in njihovi pravici do samoodločbe se je med nenemškimi narodi v avstrijski monarhiji krepila že pred marčno revolucijo 1848.

Začetek prve svetovne vojne je politično prizadevanje za jugoslovansko državo sprva zavrl, z vso močjo pa je to prizadevanje prišlo na dan, ko je bilo zaradi političnih pritiskov po več kot treh letih vnovič sklicano zasedanje avstrijskega državnega zbora na Dunaju. Jugoslovanski klub je pripravil majniško deklaracijo. Majniško deklaracijo so Slovenci sprejeli naklonjeno, docela pa se je položaj prevesil njej v prid, ko so slovenski politiki različnih strankarskih opredelitev na pobudo ljubljanskega škofa Antona Bonaventure 15. septembra 1917 podali tako imenovano ljubljansko izjavo in z njo izrekli podporo majniški deklaraciji in pritegnili papeževemu prizadevanju za sklenitev miru v svetu. Začelo se je široko gibanje – izrekanje s podpisovanjem v prid zamisli o združitvi Slovencev, Hrvatov in Srbov v skupni državi – »mejniku v našem narodnem življenju«.

Na bojiščih centralnim silam sreča ni bila naklonjena. Junija 1918 se avstro-ogrski armadi ni posrečila ofenziva čez reko Piavo. Do tam je konec prejšnjega leta med 12. soško ofenzivo pognala italijansko armado. Na zahodni fronti so nemške sile od marca do julija 1918 v petih ofenzivah poskušale zlomiti armade antante; okrepile so jih še ameriške bojne sile. Te so nato sovražnika v nasprotni ofenzivi potisnile nazaj na obrambno črto.

Od začetka leta 1918 so potekale tudi pomembne politične akcije svetovnega pomena. Ameriški predsednik Woodrow Wilson je 8. januarja 1918 razglasil svoj program štirinajstih točk, ki je zadeval ureditev sveta po vojni. Ena med njimi je predvidevala avtonomijo za narode Avstro-Ogrske. V začetku marca 1918 je bila sklenjena mirovna pogodba centralnih sil s sovjetsko Rusijo. Razmere v Avstro-Ogrski so se vse bolj zapletale. Oktobrska revolucija v Rusiji je vplivala na razpoloženje v zaledju in na frontah. Tam in v zaledju so se upirale avstro-ogrške čete, vojaki so dezertirali, prehranjevanje prebivalstva je postajalo vse bolj težavno.

6. OBRAMBA SLOVENSKE SEVERNE MEJE NA ŠTAJERSKEM

Ob razpadu Avstro-Ogrske leta 1918 je ostalo odprto vprašanje severne meje na Štajerskem. Tako Slovenci kot Nemci so bili prepričani, da bo ta meja zanje ugodna. Slovenci so pričakovali ozemlje, ki bo segalo do narodnostne meje. Tudi Nemci so pričakovali veliko. Njihova minimalna zahteva je bila meja na Dravi, vključno z Mariborom.

30. oktobra 1918 se je v Mariboru sestal nemški občinski svet in razglasil Maribor z okolico za sestavni del Nemške Avstrije. Tako Nemcem kot Slovencem je bilo jasno, da bo v boju za mejo odločal boj za Maribor. V Mariboru so bili takrat Slovenci v manjšini, mnogi so klonili pod ponemčenim pritiskom. Delavstvo je bilo organizirano v avstrijski socialdemokratski stranki in je sodelovalo z Nemci. Vojska v mestu je bila različnih narodnosti, kljub temu pa so Nemci nanjo računali. Nemcem je bil zelo naklonjen tudi 47. pešpolk v dravski vojašnici.

V razmerah, ki za Maribor in slovensko Štajersko niso bile ugodne, so mariborski Slovenci 26. septembra 1918 ustanovili Narodni svet za Štajersko. Ta je postal nosilec mnogih

odločitev, ki so odločilno vplivale na poznejšo osvoboditev Maribora in severne meje. Med drugim je svet dosegel, da je deželno vodstvo v Gradcu imenovalo na slovenskem Štajerskem slovenske okrajne glavarje. Ti so svojo dolžnost prevzeli 1. novembra 1918. Takrat je tudi Narodni svet prevzel upravo na slovenskem Štajerskem. Na sejah Narodnega sveta je sodeloval major Rudolf Maister. Zaradi spremembe razmerja sil v Mariboru se je Maister hitro odločil - prevzel je vojaško oblast v Mariboru, odstavil prejšnje poveljstvo, odpustil vojake drugih narodnosti, Slovincem pa ukazal, da ostanejo še naprej pod orožjem. Maistrove odločitve je soglasno potrdil Narodni svet. Podelil mu je čin generala in ga imenoval za poveljnika Maribora in vse Spodnje Štajerske. V nekaj dnevih je generalu Maistru uspelo, da se je avstrijska vojska umaknila na območje Nemške Avstrije. Tudi njegova naslednja vojaška in diplomatska dejanja so pripomogla k temu, da smo Slovenci dobili večino ozemlja, ki so ga zasedle njegove vojaške enote. Boj za slovensko narodno mejo se je uspešno končal - toda le na slovenskem Štajerskem.

1. novembra 1918 je major Rudolf Maister v vojašnici 26. strelskega polka v Melju pred mestnim poveljnikom podpolkovnikom Antonom Holikom in zbranimi častniki odločno izjavil: »Ne priznavam teh točk. Maribor razglašam za jugoslovansko posest in prevzemam v imenu svoje vlade vojaško poveljstvo nad mestom in vso Spodnjo Štajersko.« Maistrov siloviti nastop je bil povsem spontano, iracionalno dejanje, porojeno iz trdnega narodnostnega čustvovanja, zaradi katerega je imel nevšečnosti kot častnik. To je bilo dejanje pesniškega navdiha in predrznega poguma, igra na vse ali nič.

Po sestanku je zbranim slovenskim vojakom in častnikom razložil, da je prevzel vrhovno poveljstvo v mestu, in jih prosil, naj ostanejo z njim, ker jih nova država potrebuje. Še tisti dan so bile vse vojašnice in drugi pomembni objekti ter mesto Maribor pod Maistrovo vojaško oblastjo. Tudi Narodni svet je prevzel upravo na slovenskem Štajerskem, majorju Rudolfu Maistru pa je podelil naziv general.

Po prelomnem 1. novembru 1918 se je general Rudolf Maister znašel pred množico težav, ki bi jih moral reševati hitro in učinkovito, vendar mu je za to manjkalo vojaštva. Držal se je naročila narodnega sveta za Štajersko. Kot zakonodajna oblast mu je namreč veleval, naj stori vse, kar se mu »zdi za ohranitev varnosti osebe in premoženja prebivalstva tega ozemlja potrebno«. Ukrepati je moral previdno, upošteva vojaštvo, ki ga je imel sploh na voljo, pa tudi preudarno, da njegove akcije ne bi sprožile nasprotnih akcij, ki bi ga utegnile pogubiti.

Presenečeni Nemci so si kmalu opomogli in so od Narodnega sveta ter generala Maistra izsilili ustanovitev varnostne straže. 3. novembra 1918 je nastala zelena garda ali t. i. Schutzwehr.

Poglavitni problemi prvih novembrskih dni so bili zanj odpravljanje vojakov z vojaki, ki so se vračali z bojišč, oblikovanje vojaških formacij v sklopu II. vojnega okrožja s sedežem v Ljubljani in priprave za izločitev mariborske mestne varnostne straže.- tako imenovane zelene garde pod oblastjo nemškega mestnega sveta.

General Maister se je odločil za vojaški ukrep. 9. novembra 1918 je razglasil mobilizacijo. Temu so nasprotovali Nemci, pa tudi narodna vlada v Ljubljani. Slovenski fantje so se odzvali klicu generala Maistra, zelo veliko jih je prišlo iz Slovenskih goric.

7. RAZOROŽITEV MARIBORSKE ZELENE GARDE

Od 31. oktobra do 19. novembra 1918 je skozi Maribor vozila glavna vojaških transportov. Še posebej na gostu so se vrstili v prvih desetih novembrskih dneh. Po poročilu vojnega transportnega vodstva v Mariboru, objavljenem v časopisu Marburger Zeitung je šlo skozi Maribor po železnici v tistem času 430.000 vojakov na sever, 330.000 na jug in 290.000 na vzhod proti Madžarski.

20. novembra 1918 so ustanovili mariborski pešpolk. Z njim je nastala prva redna slovenska vojska s slovenskimi častniki in slovenskim poveljevanjem.

Slika 9 Peta četa Mariborskega pešpolka leta 1919 v Špilju

23. novembra 1918 je ob 4. uri zjutraj Maister prehitel Nemce in razorožil zeleno gardo.

27. novembra 1918 so Maistrove enote zasedle Špilje, nato pa še Radgono, Cmurek, Lučane, Radlje (Marenberg) in Muto. Malgajeva skupina iz Celja je zasedla Mežiško dolino, nato pa Pliberk in Velikovec. Enota iz Ljubljane je zasedla Dravograd, Labot in Šentpavel. Vojaška akcija je potekala skladno s pogodbo, ki sta jo 27. novembra 1918 podpisala polkovnik Rudolf Passy in general Rudolf Maister. Ta je določala, da lahko slovenske čete zasedejo kraje ob narodnostni meji, od Radgone do Šmohorja pri Beljaku. Te pogodbe nista priznali deželni vladi Štajerske in Koroške, pa tudi Narodna vlada v Ljubljani ne.

Meščani in delavci!

Mestno „Schutzwehr“ sem radl njenega nepostavnega in občevnevarnega početja razpuslil; njeno razoroženje je v teku.

Meščani in delavci!

„Schutzwehr“ mesta Maribor je obstajala večinoma žal iz takih elementov, da nisem mogel več zaupati tej naredbi Vašega blaga in življenja. Na straži stojeci udje mestne „Schutzwehr“ so sami plenili, ropali, streljali na ljudi in so tako tvorili ne več „Schutzwehr“, temveč deloma drhal, ki se je moramo bat.

Od udov Mestne „Schutzwehr“ storjene zločine bom objavil v listu „Marburger-Zeitung“. Na to veliko in nevarno napako sem opetovano opozoril zastopnike mestne občine, toda naletel sem pri tem vselej le na gluha ušesa. Razen tega sem danes izvedel iz zanesljivega vira, da mestna „Schutzwehr“ proti dogovorom in v rušenju vsake vojaške podrejenosti namerava napasti moje čete in vzeti uplívne jugoslovanske osebe za talce. Zato sem to ukrenil in zapovem: Državno orožje vsake vrste, municijo, opravo in monture morajo pripadniki mestne „Schutzwehr“ do 12 ure opoldne oddati, in sicer ti, ki so na severnem bregu Drave, v domobranski vojašnici, oni na južnem bregu Drave v topničarski vojašnici.

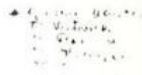
Udom mestne „Schutzwehr“ izpostavljene legitimacije nimajo robne veljave več. Pripadniki bivše „Schutzwehr“ so po oddaji navedenih predmetov prosti in se morejo v Mariboru posvetiti svobodnemu civilnemu poklicu, če se pokorijo mojim naredbam in so rojeni Mariboržani. Mestni „utv“*, ki rijo Mariboržani, morajo se danes pred mrakom zapustiti mesto. Jugevci, ki niso Mariboržani, a so pripadali mestni „Schutzwehr“, se morajo do 12 ure opoldne zglasiti v domobranski vojašnici, da dobijo izkaznice. Z udi bivše „Schutzwehr“, ki se temu povezuje ne pokorijo brezpogojno, se bo postopalo kot z uporniki. Vrhutega morajo vsi prebivalci mesta Maribor državno orožje in municijo oddati, na južnem bregu Drave v topničarski vojašnici, na severnem bregu Drave v domobranski vojašnici. Od 12 ure opoldne naprej bodo hodile živahno obhodne straže (patrole) ter od sumljivih zahtevale, da se izkazuje. Pri strankah in v hišah, v katerih se, kakor se domneva, hrani orožje in municija, bom odredil hitre preiskave.

Tege pa nisem ukrenil zoper Vis in ne zoper mesto Maribor, marveč storim le to, kar sem pri nastopu svoje službe obljubil: skrbeti za mir in red, za varnost Vašega življenja in blaga, in hočem ter bom držal svojo obljubo.

Politična uredba mesta Maribor se s tem ne dotakne na noben način, mestni opravitelji ostanejo na svojem mestu. Danes ob 12 uri opoldne naprej smejo nositi vojaško uniformo samo moje čete, osebe vodstva vojaškega transporta, osebe sanitete; osebe teh zadnjih dveh skupin morajo imeti izkaznice.

Meščani in delavci! Ne bojte se in imejte mirno kri! Moje čete so danes tako močne, da mi je lahko brez druge pomoči vzdržati red. Po moči bom skušal Vas trdi položaj v zadnjih trenutkih sedanjega težkega časa zboljšati. Dokler mojim naredbam ne nasprotujete, ste pod mojim osebnim varstvom, in bom vsako Vam prizadeto krivico najostreje kaznoval. Nasprotno pa Vas svarim pred vsako nepremišljenostjo, da se zabrani razglasitev **preki-soda**. Jaz in moji častniki smo odločni in močni dovolj, z našimi vrlimi četami zadržati vsak upor, če je potrebno, z najostrejšo silo.

Maribor, dne 23. novembra 1918

General Maister,

Vojasli peristoh, in od slovenskega narodnega sveta in od mariborske mestne občine pooblaščen peristoh nach trantoch (et) v Mariboru.

Slika 10 Slovenski del Maistrovega razglasa o razpustitvi mariborske zelene garde 23. novembra 1918

14. januarja 1919 je prišlo do bojev štajerskega obmejnega poveljstva pri Lučanah, 4. februarja 1919 pa v Radgoni. 13. februarja je bilo podpisano premirje.

Slovenski vojaki v rovih na Koroškem v začetku leta 1919

Slika 11 Slovenski vojaki v rovih na Koroškem v začetku leta 1919

8. DOLOČITEV MEJE Z AVSTRIJO IN ITALIJO

27. januarja 1919 je prišla v Maribor ameriška vojaška delegacija pod vodstvom podpolkovnika Shermana Milesa. Z generalom Maistrom so se pogovarjali o določitvi meja. O novih mejah je odločal Vrhovni svet (ZDA, Anglija, Francija, Italija, Japonska) prvič februarja 1919 in Slovencem ni bil naklonjen. Konec maja 1919 se je začela jugoslovanska ofenziva na Koroškem. General Maister je skupaj s srbskimi častniki uspešno vodil labotski odred in po zmagi prevzel poveljstvo koroškega obmejnega poveljstva v coni A plebiscitnega ozemlja.

Slika 12 Skupina častnikov, Maribor 1919

18. septembra 1919 se je moral Maister skupaj s svojimi policijskimi silami umakniti iz cone, ker bi lahko vplival na rezultat plebiscita 10. oktobra 1920. Uspešni poveljnik in osvoboditelj severne meje in Maribora se je razočaran vrnil v Maribor in se vključil v delo oblastnega odbora Narodne odbrane. Postal je tudi poveljnik Maribora.

Od leta 1921 do leta 1923 je bil predsednik komisije za razmejitev z Italijo. Leta 1923 so ga prisilno upokojili kot divizijskega generala in ga odlikovali z redom belega orla z rdečim mečem.

Slika 13 Ob petdesetletnici, leta 1924, je bil Rudolf Maister imenovan za kamniškega častnega občana

8.1 ODLIKOVANJA

- jubilejna medalja 1898 (1898)
- jubilejni križec 1908 (1908)
- bronasta vojaška zaslužna medalja (Signum laudis)
- red belega orla z meči III. stopnje (1919)
- češkoslovaški vojni križec 1914-1918) (1920)
- red Karađorđeve zvezde IV. stopnje
- red svetega Save I. stopnje

Slika 14 Maistrova plaketa, delo Antona Severja, 1919

9. MAISTER UMETNIK IN ORGANIZATOR KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Maistrovo življenje je bilo na videz povezano samo z vojaščino, s trdim vojaškim pravilnikom, v resnici pa je bilo od zgodnje mladosti speto s književnostjo, glasbo in slikarstvom. Rad se je gibal med umetniki in v krogih, ki jih je pritegovala umetnost. Ni pa bil samo uživalec lepote-tudi sam jo je ustvarjal. Takšna večplastnost vojaške osebnosti je nenavadna, še posebej med Slovenci, saj je zlasti pred prvo svetovno vojno lahko vzniknila v zelo zapletenih in neprijaznih družbenih razmerah.

10. POT V LITERATURO IN MED LITERATE

Pobude za literarno ustvarjanje je Rudolf Maister dobil v družinskem okolju, pri materi, ki je bila dobra pravljíčarka, in pri teti Matildi, ki se je kot pesnica oglašala v Vrvcu že od začetka sedemdesetih let 19. stoletja. Rudolf Maister je v 4. razredu gimnazije v Kranju izdajal svoj dijaški list *Interno* v rokopisu. V njem je objavil pripoved o Francozih, obdelavo babičinega pripovedovanja o Napoleonovih časih na Kranjskem, ki se je podajalo iz roda v rod. Leta 1889, torej še kot kranjski gimnazijec, je poskusil v Vrvcu objaviti pesem *Stari grad pri Ložu*, a je uredništvo ni sprejelo, naslednje leto pa mu je natisnilo črtico. Po preselitvi v Ljubljano leta 1890 je Rudolf Maister kot petošolec izdajal svoj dijaški list *Večernica*, tudi v rokopisu. Bil je tudi zunanji član ljubljanske dijaške Zadruge.

Slika 15 Slovesni zbor odličnikov ob 70-letnici pisatelja in politika dr. Ivana Tavčarja leta 1921. Slavljenec sedi s soprogo Franjo med njimi. General Rudolf Maister stoji ob slavljenecu, tik za slavljenцем je pesnik in dramaturg Oton Župančič.

Rudolf se je kot pesnik družil s slovenskimi pesniki in pisatelji. Pristrčno prijateljstvo ga je vezalo z Dragotinom Kettejem (temu je tudi pomagal), Otonom Župančičem (prijateljvala sta do generalove smrti), Josipom Murnom, Franom Masljem, Simonom Gregorčičem, Antonom Aškercem in Milanom Pugljem.

GOSPOSVETSKA STRAŽA (Rudolf Maister – Vojanov)

*Od Labota do Baškega jezera
je naša straža stala.
Je včasih iz src in včasih iz pušk zapelo
in tam pri Vovbrah, tam ob krškem bregu
je v naših vrstah rdeče zacvetelo
zdaj v klasju, zdaj v božičnem snegu
za našo Gospo sveto.*

*A v letu dvajsetem so nam Gospo
iztrgali z lažjo
in v naših okencih so nageljci
zajokali –
iz novih cvetov pa jim vdarja vera,
da še bo Gospa sveta zvala.*

Maister je svoje pesništvo dognal do vrhunca šele v zrelih letih, in to predvsem v pesmih, ki spajajo slovensko pokrajino z izraznostjo slovenske ljudske pesmi. Ta kakovostni razvoj se je nakazoval že v prvi pesniški zbirki, v fantovskih. Verjetno se je poeziji te vrste najbolj razodela Maistrova osebna poteza-tesna povezanost s slovenskim človekom in njegovo zemljo.

Ob odkritju Maistrovega spomenika v Mariboru (l. 1988) je Založna Obzorja izdala *Pesmi Rudolfa Maistra*. Izbral jih je Franc Zadavec, napisal pa je tudi daljšo spremno besedo z analizo Maistrove poezije.

Slika 16 Maistrova prva pesniška zbirka *Poezije*.

Priznava ji pozitivne lastnosti in takole sodi o njej: »Po njej veje odporen, čvrst in zdrav svobodoljubni duh. Je dragocen kulturni dokument neuklonljivega, dostojanstvenega moža in narodnega junaka«.

Navedbe iz ocen Maistrovega pesništva govorijo o tem, da so ga v različnih obdobjih različno merili; vendar pa se je izoblikovalo mnenje, da je trdnejše, bolj enovito, neposredno in umetniško bolj izpiljeno v drugi pesniški zbirki. Med Maistrovimi pesmimi jih je čas odbral kar nekaj, ki so trdne v antologiji slovenskega pesništva, to pa zato, ker so resnično pesniška izpoved, ker izražajo občutje dobe, odslikavajo pokončno in vedro, a tudi resnobno osebnost pesnika ter – vsaj nekatere – živijo med nami kot ponarodele.

11. MAISTER IN SLIKARSTVO

Besedni umetniki so nemalokrat nadarjeni likovniki. Pri Slovencih je bil takšen primer Ivan Cankar. Tudi Rudolfu Maistru je bilo likovno izražanje blizu. Iz njegovih deških let ni poročil, da bi ga pritegovalo risanje.

Njegove ocene za risanje so bile skromne, a so se polagoma izboljševale. V dunajski kadetnici pa je vse obdobje študija za prosto risanje dobival oceno odlično, oceno ki so jo dali le poredkoma. Rudolf Maister je imel najboljšo oceno prav za risanje, zelo dober uspeh pa je dosegel tudi pri predmetu risanje vojaških položajev. V vojaških osebnih dokumentih je bila ta njegova spretnost od leta 1897 dalje še posebej poudarjena. Verjetno je prav iz takšnega skiciranja vojaških položajev zraslo njegovo zanimanje za krajinarstvo. In tako je začel ljubiteljsko slikati, predstavil pa se je tudi javnosti.

Slika 17 Rudolf Maister: Bled, olje, 1897

Kdaj in pri kom se je Rudolf Maister slikarsko izpopolnjeval, ni znano, bil pa je prijatelj Riharda Jakopiča, pozneje tudi Matije Jame in Mateja Sternena.

Ljubezen do slikarstva je generala spodbudila, da je postal uradni organizator prve likovne razstave v Mariboru po prvi svetovni vojni. S tem se je začelo kar živahno likovno življenje v obdravskem mestu.

12. MAISTER BIBLIOFIL

Malo vemo, da je bil general Rudolf Maister strasten ljubitelj knjig, bibliofil, in da jih je tudi dobro poznal. Ustvaril si je dragoceno knjižnico, »eno največjih in najlepših zasebnih knjižnic na Slovenskem«, kakor je zapisal leta 1934 pesnik, slavist in ugledni knjižničar Janko Glazer, ko si jo je ogledal.

Generalov sin Borut je v svojih spominih na očeta zapisal, da sta se v očetu zbudili ljubezen in strast do zbiranja slovenskih knjig (v veliki večini je zbiral samo te) že v zgodnji mladosti. V Ljubljani se je kot gimnazijec ponudil solastniku nekdanje Blasnikove tiskarne Josipu Poklukarju, da mu uredi knjižni arhiv na podstrešju tiskarne. Med urejanjem je mladi Maister odkril veliko znamenitih in redkih knjig. Poklukar mu je nekatere med njimi podaril v zahvalo za opravljeno delo. Z njimi si je Maister ustvaril jedro svoje knjižnice.

Ko je leta pozneje kot mlad častnik ob manevrih po slovenskih deželah pripravljaval prenočišča za vojake, je po župniščih, šolah in pri premožnejših kmetih povpraševal po starih knjigah, jih iskal po podstrešjih in omarah. Ljudje so se starih knjig radi znebili, povrh tega pa jim je vneti zbiralec odštel še kakšno krono. Za knjigami je stikal zlasti po Vipavskem in Krasu. Rudolf Maister je brskal po knjigarnah, zlasti po starinarnicah v Ljubljani. Tam je našel marsikatero starino. V eni izmed njih je nekoč za dvajset vinarjev kupil slovenski rokopis iz leta 1551.

13. V POKOJU USTVARJALEN DO SMRTI

Malo pred upokojitvijo, novembra 1922, se je general Rudolf Maister z družino preselil v dvonadstropno stanovanjsko hišo, ki jo je kupila ženina teta Milka Mankočeva iz Trsta. Ulica v kateri hiša stoji se imenuje po generalu – Maistrova ulica. V njej je general prebival do svoje smrti.

Skušal si je pozdraviti hudo bolezen, hodil je v toplice, a izboljšanja ni bilo. Tako je dneve preživel med štirimi stenami. Iz Maribora se je odpravil na oddih na Zavrč pri Lenartu, v vilo prijatelja notarja Franja Stupice, ali pa na Unec, v dvorec svoje tete. Posvetil se je zbiranju dokumentov in gradiva o prevratnih dneh v Mariboru, pisal o njih, se ukvarjal s svojo knjižnico, vabil k sebi na dom mariborske pisce, gledališčnike, glasbenike in likovnike.

General Rudolf Maister je na zborovanju Zveze slovenskih borcev na Brezjah leta 1931 bil razglašen za častnega predsednika. Ocene o ravnanju Rudolfa Maistra niso bile kar vse povprek pohvalne. Navzkriž je prišel s slovenskimi politikami glede posameznih političnih in vojaških odločitev. Nasprotja so bila včasih kar ostra. Toda polagoma so se strasti umirile, tako da je v očeh večine slovenske javnosti postal človek, ki je ubranil slovenske severne meje in osvobodil Maribor.

Slika 18 General Rudolf Maister na zborovanju Zveze slovenskih borcev na Brezjah leta 1931. Razglasili so ga za častnega predsednika

Ob deseti obletnici nastanka nove države – Kraljevine SHS l. 1928 pa so se ocene nekoliko spremenile. Zasluge za zagotovitev Maribora in Slovenskega Štajerskega Sloveniji so bile enostransko pripisane narodnemu svetu za Štajersko ali narodnim stražam, seveda naj bi bile Maistrove zasluge za to manjše. Stvari so se potem vendarle umirile tako, da so bile priznane vsem glede na njihov prispevek.

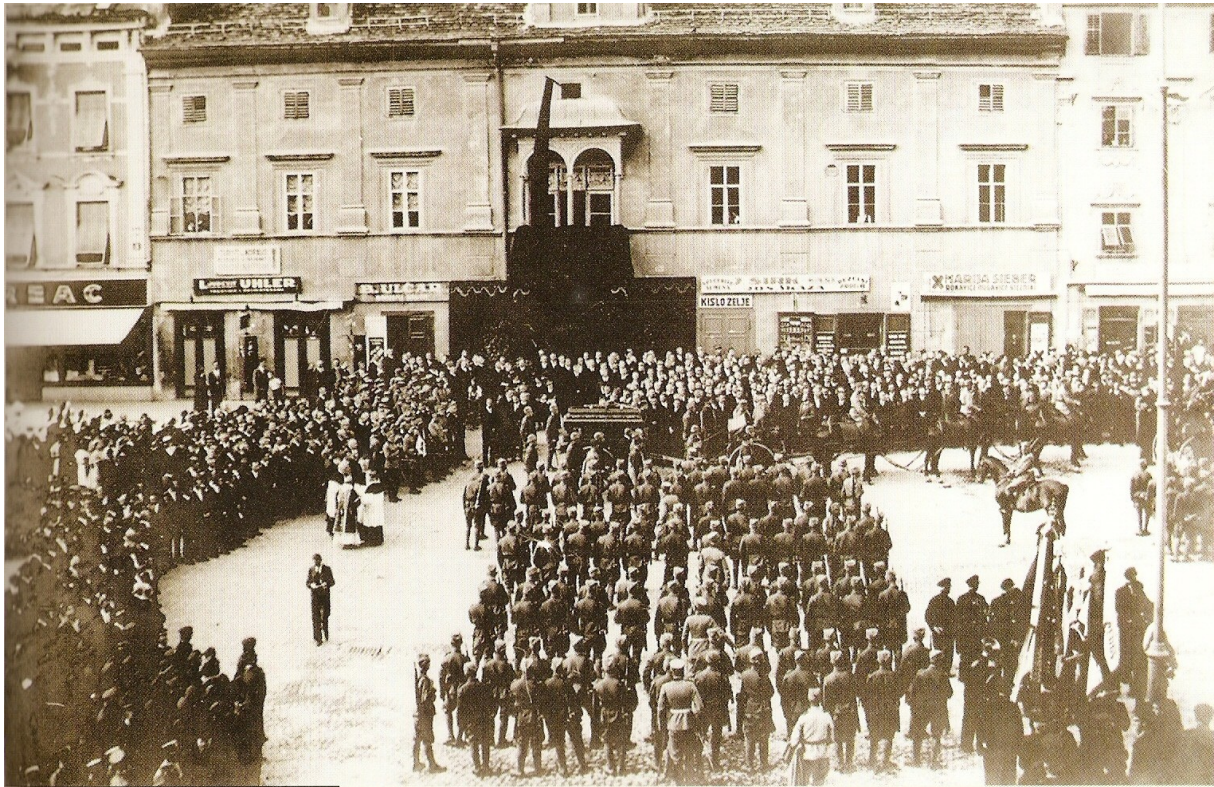
Slika 19 Razglednica Maribora iz leta 1930.

14. SMRT IN SLOVO

Julija 1934 je bil že tri tedne na Uncu, takrat na podedovanem.. Bil je predolgo na soncu in po kosilu ga je zadela srčna kap. To se je zgodilo 26. julija 1934, četrto leta po šestdesetletnici. Njegov jubilej so Mariborčani še posebej lepo počastili.

Zadnja pot generala Maistra čez Slovenijo je bila veličastna. Na Uncu so mu kmečki fantje in dekleta ozaljšali mrtvaški oder. Po cerkvenem obredu ga je avto v krsti odpeljal v Ljubljano, spotoma pa se je sprevod ustavil v vsakem večjem kraju za kratko slovo.

V Ljubljani so ga pričakali pred nunsko cerkvijo. Stopnišče je bilo ovito v črno tančico. Z gradu in javnih poslopij so vihrale črne zastave, na Kongresnem trgu pa so bile prižgane svetilke.

Slika 20 Poslovljni obred pred mariborskih rotovžem 28. julija 1934.

Avto je pozno popoldne peljal skozi Celje. V spremstvu so ga pospremili skozi vse mesto, potem pa je zvečer prispel v Maribor. Mrtvaški oder so postavili v rotovško vežo. Častno stražo ob krsti so sestavljali Maistrovi borci., vitezi narodne odbrane, vojaki, sokoli in mornariški oddelek Jadranske straže. Ob odru se je od generala poslovilo 10.000 ljudi. Pogrebne slovesnosti na mariborskem Glavnem trgu, so bile veličastne. Zbralo se je 25.000 ljudi. Takega pogreba Maribor do takrat še ni doživel.

Po trgu in ulicah so gorele občestne svetilke, ovite v črno tančico, po mestu so se vile črne zastave in tribarvnice, obešene na pol droga. Pred rotovž so pripeljali topovsko lafeto, nanjo položili krsto, na vrh pa dali generalovo vojaško kapo in sabljo. Peli so mu združeni mariborski zbori. Potem pa je dolg sprevod odšel čez glavni most. Potekal je po Tržaški in Pobreški cesti do pokopališča. Sprevod so zaznamovale unitaristične, narodne organizacije, saj so bile druge v obdobju kraljeve diktature prepovedane. Na koncu žalnega spreveda je korakal številčen oddelek 32. artilerijskega polka v popolni opremi.

15. ZAKLJUČEK

Slovenci smo v času nastajanja novih držav ob koncu prve svetovne vojne morali sami poskrbeti za obstoj naroda. Prav tako smo si morali sami utirati pot v novo neodvisno državno tvorbo. In v teh odločilnih časih, ko med novimi državami še niso bile potegnjene niti meje, je na severu našega narodnostnega ozemlja odločilno posegel v dogajanja slovenski general in pesnik Rudolf Maister. Zavedati se moramo, da je general Rudolf Maister odigral pomembno vlogo v dogajanjih na slovenskem severu ob oblikovanju Slovenije kot nove državne tvorbe. On je bil človek, ki je branil slovensko severno mejo in imel pri tem podporo slovenskega ljudstva na Štajerskem.

Generala Maistra je odlikovala njegova večplastna osebnost, zaradi katere je bil Maister spoj trojega v eni osebi: slovenski častnik, slovenski razumnik (intelektualec) in slovenski umetnik. Omeniti moramo, da je bil vsestranski ustvarjalec in uživalec lepega. Čeprav se na umetniškem področju nikjer ni povzpел do mojstrstva, pa ga je vsestranska vnema za lepo izoblikovala v bogato osebnost.

Čeprav general Rudolf Maister ni avtor kakšnega pomembnega narodnopolitičnega programa za Slovenijo v pisani besedi, pa lahko njegova dejanja in akcije postavimo slednjim ob bok in se ob tem zavedamo, da se je Maister izkazal kot človek sposoben za odločilna dejanja ob oblikovanju Slovenije kot nove državne tvorbe in s pogledom – uprtim v prihodnost slovenske države.

Slika 21 Spomenik Rudolfa Maistra na glavnem Trgu v Mariboru

16. VIRI IN LITERATURA

- Colnar P. (2002) Zato pa še živimo. Ljubljana: Karantanija
- Hartman B. (1998) Rudolf Maister: general in pesnik. Ljubljana: DZS
- Potočnik D. (2008) Zgodovinske okoliščine: delovanje generala Rudolfa Maistra na Štajerske, Koroškem in v Prekmurju. Ljubljana: Založba Koščak

- Rudolf Maister s podpisom(sneto 16.4.2010) Dostopno na spletnem naslovu: http://sl.wikipedia.org/wiki/Slika:Rudolf_Maister_s_podpisom.JPG
- Rudolf Maister (sneto 17.4.2010) Dostopno na spletnem naslovu: http://www.hervardi.com/rudolf_maister.php
- Rudolf Maister- slovenski general in pesnik(sneto 16.4.2010) Dostopno na spletnem naslovu: <http://www.tu-je.si/index.php?id=169>
- General Rudolf Maister(sneto 15.4.2010) Dostopno na spletnem naslovu: http://www.kam.si/veliki_slovinci/general_rudolf_maister.html